

Økonomiforvaltningen
Att.: Adm. Direktør Søren Hartmann Hede
Københavns Rådhus
1599 København V

Revisionsrapport – Regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller 2022

Indledning

Som led i den løbende revision af Københavns Kommunes regnskab for 2022 har vi foretaget revision af kommunens regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller generelt samt indkøbsområdet for 2022.

Rapporteringen er opbygget på følgende måde:

1. Formål og omfang mv.
2. Ledelsesresumé og konklusioner
3. Observationer, risikovurderinger og anbefalinger
4. Udført arbejde
5. Formidling af risiko og væsentlighed

1. Formål, omfang mv.

1.1. Revisionens formål

Revision af kommunens forretningsgange og interne kontroller er en del af den lovpligtige revision og indgår i grundlaget for vores påtegning af Københavns Kommunes årsregnskab.

Revisionens formål er at undersøge, om området administreres betryggende og i overensstemmelse med borgerrepræsentationens beslutninger, gældende love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, endvidere at foretage en kritisk gennemgang af forretningsgange og de kontroller, der er etableret på området.

Det bedste værn mod uregelmæssigheder er hensigtsmæssige forretningsgange og gode interne kontroller, hvorfor vores revision i vidt omfang har baseret sig på efterprøvelse af forretningsgange og interne kontroller, men ikke undersøgelser specielt med henblik på opdagelse af uregelmæssigheder.

Det påhviler ledelsen at tilrettelægge kontrolsystemer og forretningsgange, der er betryggende efter forvaltningens forhold, og det påhviler revisor at gennemgå disse forretningsgange og interne kontroller som et led i revisionen af årsregnskabet.

1.2. Revisionens omfang og afgrænsning

Omfanget af vores arbejde fastlægges ud fra vores samlede vurdering af væsentlighed og risiko for væsentlig fejl.

Det er ledelsens ansvar at tilrettelægge niveauet for hensigtsmæssige og betryggende interne kontroller i overensstemmelse med kommunens kasse- og regnskabsregulativ mv.

Revisionen er baseret på en forventning om, at der er tilrettelagt et velfungerende internt kontrolsystem og en pålidelig bogføring. Dette indebærer, at det overordnede kontrolmiljø og de organisatoriske rammer understøtter et velfungerende ledelses- og kontrolsystem, og at der på de enkelte aktivitetsområder er beskrevet og implementeret interne kontroller, som reducerer risikoen for væsentlige fejl til et acceptabelt niveau.

Ud fra ovenstående har vi tilrettelagt vores løbende revision af regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller 2022.

I forbindelse med revisionen tester vi de interne kontroller, i det omfang vi finder det nødvendigt for revisionen af årsregnskabet. Revisionen omfatter ikke en gennemgang af samtlige bilag og transaktioner, men udføres ved, at vi ved stikprøver indhenter dokumentation for eller på anden måde får bekræftet bogføringens rigtighed.

1.3. Revisionsarbejdets udførelse

Revisionen omfatter Intern Revisions bistand til Deloitte i forbindelse med lovpligtig revision af forretningsgange og de tilrettelagte kontroller på økonomiområdet. Revisionen er udført på grundlag af godkendt revisionsplan for 2022, og den er bl.a. gennemført ved besøg hos Koncernservice (KS) og centraleenheder i forvaltningerne.

Ved revisionen har vi vurderet de processer, der er væsentlige for revisionen.

Revisionen har omfattet:

- Design – og hvorvidt der på de konkrete aktiviteter er identificeret risici, som kan medføre tilsligtede eller utilsigtede fejl og mangler, og om der er udarbejdet hensigtsmæssige og betryggende forretningsgange og interne kontroller, der afdækker disse.
- Implementering - og om de udarbejdede retningslinjer og interne kontroller rent faktisk er implementeret i kommunen.
- Effektivitet – og hvorvidt kontrollerne har fungeret efter hensigten og har medvirket til at forebygge eller opdage tilsligtede og utilsigtede fejl og mangler på de konkrete aktiviteter.

2. Ledelsesresumé og konklusion

I forbindelse med den løbende revision af regnskabsføring, forretningsgange og interne kontroller for 2022 har vi identificeret de processer, der er væsentlige for revisionen, og vurderet design og implementering af forretningsgange og interne kontroller. Hvor det bidrager til vores revisionsoverbevisning samt forståelse af kontrolmiljøet på området, har vi testet kontrollernes design, implementering og effektivitet.

På baggrund af vores gennemgang er det vores vurdering, at der generelt er etableret et godt kontrolmiljø.

I lighed med 2021 har vi i 2022 haft særligt fokus på fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer.

En forudsætning for at god regnskabsskik er efterlevet, og at kontrolmiljøet vedrørende betalinger er effektivt er, at rekvirenten vedlægger tilstrækkelig dokumentation så 2.-godkender har adgang til et fyldestgørende regnskabsmateriale. Manglende dokumentation øger også risikoen for, at besvigelser kan holdes skjult, såfremt det ikke er muligt at påse, hvilke ydelser mv. fakturaen reelt dækker.

Vi har udtaget en stikprøve på 749 bilag fordelt på alle typer af udbetalinger samt finansbilag (omposteringer). Gennemgangen viser varierende udfordringer i de enkelte forvaltninger, men samlet set for kommunen er niveauet stadig utilstrækkeligt og på enkelte områder kritisk.

Det skal bemærkes, at effekten af forvaltningernes handleplaner i forhold til revisionsbemærkningen sidste år først vil være fuldt ud implementeret i slutningen af 2022, og effekten heraf reelt først vil kunne vurderes i 2023.

Ledelsen er bekendt med, at dette medfører en øget risiko for, at tilsigtede og utilsigtede fejl, mangler, uregelmæssigheder eller besvigelser kan opstå og forblive uopdagede.

I år har vi herudover konstateret forskellige typer af udgifter, hvor det anbefales, at det vurderes, hvorvidt der er behov for en særlig indsats. Det er:

- Betaling for manglende syn af køretøjer, som indikerer, at ikke alle kommunens køretøjer overholder reglerne vedrørende godkendelse og syn af køretøjer.
- Betaling af parkeringsbøder, som medarbejderne retteligt selv skal betale.
- Det er udgifter, som vurderes at være atypiske i forhold til at være kommunalt formål/anliggende.

De interne kontroller omkring bogføring og betalingsformidling er i al væsentlighed baseret på, at:

- særlige rettigheder og kritiske roller i udbetalingssystemer begrænses mest muligt, og at der ved tildeling af jobfunktions- og funktionsroller så vidt muligt undgås konflikter med hensyn til funktionsadskillelse,
- kommunen har implementeret supplerende kontroller rettet mod medarbejdere med særlige rettigheder, kritiske roller og funktionsroller, der konflikter med hensyn til funktionsadskillelse,

- ændringer af betalingsoplysninger i stamdata mv.,
- alle transaktioner som hovedregel gennemføres med 2 godkendere (4 øjnes-princip).
- betaling af eksterne fakturaer/indkøbsordre under 10.000 kr. gennemføres med kun én godkender, og
- der forinden betaling af leverandørfakturaer attesteres/varemodtages for, at varen er modtaget i rette mængde, kvalitet og pris.

Bogføring og betalingsformidling med kun én godkender medfører en iboende risiko for fejl i årsregnskabet, herunder fejl forårsaget af besvigelser. Risikoen relaterer sig primært til bevidste fejl, som sædvanligvis søges skjult eller sløret. Der er i tilknytning hertil etableret en kompenserende opdagende stikprøvevis kontrol af fakturaer/indkøbsordre under 10.000 kr.

Endvidere er der helt overordnet etableret kompenserende opdagende kontroller, som mindsker risikoen for, at væsentlige fejl forbliver uopdagede. Der kan henføres til, at:

- der foretages løbende budget/bevillingskontrol, herunder forbrugsovervågning, og
- balancekonti afstemmes løbende og er underlagt kontrol.

Vi skal gøre opmærksom på, at bemærkningerne alene har til formål at påpege de fra et revisionsmæssigt synspunkt foreliggende kontrolsvagheder. Vi skal understrege, at vi under vores revision ikke har konstateret konkrete forhold, der giver anledning til mistanke om tilsigtede eller utilsigtede uregelmæssigheder eller besvigelser som følge af ovenstående forhold.

Endelig har vi flere mindre væsentlige observationer, som fremgår af rapporten. Der henvises til afsnit 3 og 4 for uddybning af ovenstående og andre relevante forhold.

3. Observationer, risikovurderinger og anbefalinger

Observationer opdeles i henholdsvis

1. Nye kritiske bemærkninger og væsentlige observationer i forbindelse med den udførte revision (3.1).
2. Bemærkninger og observationer, og hvortil det vurderes, at disse videreføres i 2022 (3.2).
3. Lukkede bemærkninger og observationer i 2022 (3.3).
4. Observationer i øvrigt.

3.1. Nye bemærkninger og observationer 2022

Organisationsområde		ØKF	Revisionsområde/emne	Bilagskontrol
Reference	Observationer og risici		Revisionsbemærkning	Omtalt år
4.7 Den af KS udførte stikprøvekontrol	<p>Revisionens genudførelse af den af KS udførte kontrol af medarbejderudlæg viser, at vi er uenige om registreringen af fejl i de kontrollerede bilag.</p> <p>KS rapportering af kontrollerede udlægsbilag viser fejl i 67% af de gennemgåede bilag, mens gennemgangen af IR af samme bilag viser fejl i 47% af bilagene.</p> <p>På baggrund af vores gennemgang har vi været i dialog med KS og aftalt præciseringer og tilretninger i udførelsen af kontrollen.</p> <p>KS er enig og vil implementere ændringerne i kontroludførelsen fremover.</p> <p>Vedrørende den konstaterede fejlprocent henvises der til bemærkning nedenfor, jf. punkt 3.2 bilagskontrol.</p>		<p>Vi henstiller til, at de aftalte ændringer implementeres i den fremadrettede kontrol, således at resultaterne af kontrollen giver forvaltningerne et bedre grundlag at arbejde videre med.</p>	<p>2022</p>

3.2. Videreførte bemærkninger og observationer 2022

Organisationsområde		Forvaltningerne	Revisionsområde/emne	Bilagskontrol
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år	
4.8 Bilagskontrol	<p>Vi har i lighed med sidste år foretaget en gennemgang af et væsentligt større antal bilag for at vurdere, hvorvidt der er fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer.</p> <p>Stikprøven har udgjort 749 bilag fordelt på følgende typer af betalinger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udlæg • Dankort/kundekort • E-faktura • Eksterne udbetalinger • Finansposter <p>En forudsætning for at god regnskabsskik er efterlevet, og at kontrolmiljøet vedrørende betalinger er effektivt er, at rekvirenten vedlægger tilstrækkelig dokumentation, så 2.-godkender har adgang til et fyldestgørende regnskabsmateriale.</p> <p>Manglende dokumentation øger også risikoen for, at besvigelser kan holdes skjult, såfremt det ikke er muligt at påse, hvilke ydelser mv. fakturaen reelt dækker.</p> <p>Opfølgning 2022</p> <p>Den udførte kontrol viser, at der fortsat er flere fejl og mangler i bilagshåndteringen i bogføringen, som væsentligst kan henføres til</p> <ul style="list-style-type: none"> • Manglende eller utilstrækkelig regnskabsmæssig dokumentation i gennemsnit mellem 1% og 9% vedrørende betalinger og 4% vedrørende finansposter. • Manglende angivelse af formål samt deltagere i gennemsnit mellem 20% og 33% af relevante bilag. <p>Det skal bemærkes, at effekten af forvaltningernes handleplaner i forhold til revisionsbemærkningen sidste år, først vil være fuldt ud implementeret i slutningen af 2022, og effekten af heraf reelt først vil kunne vurderes i 2023.</p>	<p>Vi henstiller til, at der i forvaltningerne fortsat er ledelsesmæssigt fokus på effekten af handleplanerne, der skal sikre fyldestgørende og tilstrækkelig dokumentation for de regnskabsmæssige registreringer.</p> <p>Endelig anbefales, at ØKF vurderer, hvorvidt der er behov for en særlig indsats i forhold til:</p> <p>Bøder for manglende syn af køretøjer. Der er konstateret betaling af bøder for manglende godkendelse og syn af køretøjer. Det bør sikres, at kommunen overholder reglerne.</p> <p>Bøder. Der er konstateret betaling af parkeringsbøder. Det bør sikres, at kommunen ikke har udgifter hertil ved, at eventuelle parkeringsbøder opkræves hos de medarbejdere, der har påført kommunen udgiften. Der kan eventuelt besluttes særlige regler for bøder givet i forbindelse med akutte besøg hos borgere.</p> <p>Afvigende udgifter. Der er konstateret udgifter, som på det foreliggende grundlag umiddelbart vurderes at være atypiske i forhold til at være kommunalt formål/anliggende.</p>	<p>2017</p> <p>2018</p> <p>2019</p> <p>2020</p> <p>2021</p> <p>2022</p>	

3.2.1. Observationer, der er rettet mod ØKF

Organisationsområde		ØKF	Revisionsområde/emne	Autorisation
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år	
4.6 Administration af autorisationer til Kvantum	<p>Den tilbagevendende analyse af funktionsadskillelseskonflikter (SoD konflikter) i Kvantum har afdækket, at der inden for området "Financial Closing and Reporting" er SoD konflikter med kritikalitet "High".</p> <p>Derudover har vi ved revisionen identificeret en risiko i forbindelse med, at de personer der administrerer robotterne (robotejer) også selv kan have rettigheder, der giver konflikter (risici) i forhold til funktionsadskillelse. Det skal sikres, at robot og robotejer i forening ikke opnår utilsigtede brede rettigheder – bl.a. tilsidesættelse af funktionsadskillelse, hvilket medfører en svaghed i kontrolmiljøet.</p> <p>Opfølgning 2022</p> <p>Ny funktionsadskillelsesanalyse (DARI) har vist, at arbejdet med smallere roller og autorisationer effektivt har nedbragt kritiske konflikter. De få kritiske konflikter er påset håndteret i KS af mitigerende kontroller.</p> <p>På tidspunktet for revisionen har KS igangsat en udbedring af konflikterne forbundet med "Financial Closing and Reporting", men det er endnu ikke fuldt ud implementeret.</p> <p>Det oplyses af KS, at kontrol af Robotrollerne først implementeres i november 2022 og en fortløbende plan med tilsyn af robotrollerne implementeres i december 2022, hvorfor observationen videreføres.</p>	<p>Det henstilles i lighed med tidligere år, at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tiltagene i forbindelse med konflikterne relateret til "Financial Closing and Reporting", implementeres fuldt ud, • løbende tilsyn med robotterne skal etableres og implementeres, således at de identificerede risici reduceres. 	2020 2021 2022	

Organisationsområde		ØKF	Revisionsområde/emne	Bilagskontrol
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning		Omtalt år
4.8 Den af KS udførte stikprøvekontrol samt substansrevision	<p>I 2019 anbefalede vi, at KS undersøgte mulighederne for at anvende teknologi, der ved algoritmer kan identificere anomaliteter i indkøbs- og godkendelsesmønstre. Dette kunne medvirke til en mere effektiv og intelligent tilgang til et præventivt kontrolmiljø, der tester hele populationen frem for manuel stikprøvekontrol.</p> <p>Opfølgning 2022</p> <p>KS oplyser, at der er gennemført et pilotprojekt med SAS Institute i første halvår 2022, hvor data anvendes i en slutrapportering til oktober 2022 omkring arbejdet med et intelligent, transaktionsbaseret system til overvågning af indkøbs- og godkendelsesprocessen. Ibrugtagning af løsning forventes implementeret stepvis ud fra en erfaringsbaseret tilgang i løbet af 2023.</p>	Vi tager til efterretning, at KS forventer at afslutte processen omkring eventuel ibrugtagning af en ny løsning inden udgangen af 2023.		2019 2020 2021 2022

Organisationsområde		ØKF	Revisionsområde/ emne	Udbetalings-systemer
Reference	Observationer og risici		Revisionsbemærkning	
4.4.3 KMD Udbetaling	<p>Revisionen viste, at der manglede udarbejdelse af forretningsgange, der beskriver risici og kontroller i forbindelse med anvendelse af KMD-Udbetaling samt risikoanalyse af det gældende system-, rolle- og autorisationsparadigme.</p> <p>Opfølgning 2022 Vi har konstateret, at nye forretningsgange er udarbejdet, mens arbejdet med roller og autorisationer endnu ikke er afsluttet. KS oplyser, at man har designet og oprettet nye roller samt påbegyndt arbejdet med tilretning og tildeling af rolleprofilerne til brugerne, og implementeringen forventes afsluttet i 2023.</p>		<p>Vi tager til efterretning, at KS forventer at afslutte processen omkring tilretning af nye rolleprofiler og implementering af nyt rollekatalog inden udgangen af 2023.</p>	<p>2021</p> <p>2022</p>

3.2.2. Observationer, der er rettet mod Forvaltningerne

Organisationsområde		Forvaltningerne	Revisionsområde/emne	Betaling til tiden
Reference	Observationer og risici	Revisionsbemærkning	Omtalt år	
4.1.8 Kreditor	<p>Betaling til tiden – Leverandørfakturaer Indenrigs- og økonomiministeren har i brev af den 4. februar 2019, til alle landets kommuner, understreget vigtigheden af, at det offentlige etablerer en god forretningsgang for betaling af regninger – "Kommuner og regioner bør derfor have stor fokus på at sikre en effektiv håndtering af regninger og løbende holde øje med, at regninger faktisk betales rettidigt".</p> <p>Opfølgning 2022 I de første uger af juli (3. juli + 7. juli) var der i gennemsnit 682 udestående fakturaer svarende til 23,3 mio.kr., der var mere end 30 dage gamle.</p> <p>Den 14. august var antallet steget til 1.784 udestående fakturaer svarende til 43,1 mio.kr.</p> <p>I gennemsnit fra 14. august til 4. september er der 1.389 udestående fakturaer svarende til 31,3 mio.kr.</p> <p>Den 7. september er antallet på niveauet som før sommerferien 765 udestående fakturaer svarende til 22,4 mio.kr.</p>	I forbindelse med ferieperioden ses stadig en væsentlig stigning i forhold til ikke at betale regningerne til tiden. Det henstilles til, at forvaltningerne sikrer, at håndteringen af fakturaer i Kvantum sker løbende, og at der er et øget fokus på rettidig betaling til kommunens leverandører i ferieperioder.	2020 2021 2022	

3.3. Lukkede bemærkninger og observationer i 2022

I 2022 er der lukket én kritisk bemærkning og fire væsentlige observationer fra 2021:

- Bilag 1 Forventninger og styringsinformation på de fælles tværgående administrative områder - Debitor. Vedrørende regnskab 2022 foretages en særskilt revision af væsentlige kontroller på debitorområdet. Den væsentlige observation udtages af denne rapport og videreføres i den rapportering, der foretages i forbindelse med revisionen af Debitorområdet, som forventes afsluttet i marts 2023.
- PBS-aftaler anses for lukket i forbindelse med revision 2022, da vi har fulgt op på observationen fra 2021-revisionen, og kan konstatere, at der er udarbejdet og implementeret fælles administrative forretningsgang for anvendelse af PBS-aftaler i KK.
- Betalingsfiler anses for lukket i forbindelse med revisionen 2022. Vi har ved revisionen konstateret, at der bliver genereret en betalingsfil i Kvantum til udbetaling i banken, og vi har påset, at filen ikke mellemlander - som tidligere - i en ubeskyttet folder i stifinder, med adgang af brugere.
- Manglende oprydning af gamle indkøbsordrer anses for lukket i forbindelse med revisionen 2022, da vi har fulgt op på observationen fra 2021-revisionen, og kan konstatere, at der er udarbejdet en proces for nedlukning af indkøbsordrer, der sikrer en løbende oprydning. Processen er godkendt af Budget- og Regnskabskredsen 26. august 2021.
- Positivliste moms – observationen fra 2021-revisionen anses for lukket i forbindelse med Deloitte's erklæring om kommunens Momsrefusionsordning for 2021.

4. Udført arbejde

Revisionen har omfattet en gennemgang af følgende nøgleområder:

4.1. Væsentlige driftsprocesser på kreditorområdet i Kvantum

I fakturamodtagelsesprocessen er det en iboende risiko, at fejlagtige fakturaer modtages og godkendes til betaling, samt at der med svig for øje sker tilpasning til en fakturas betalingsoplysninger. Med det formål at opnå overbevisning for, at disse risici er afdækket, har vi identificeret relevante kontroller og gennemført handlinger, der afdækker, at kontrollerne er hensigtsmæssigt designet, er implementeret og har været effektive for hele perioden.

Vi har gennemgået systemkontrollen, der automatisk sender fakturaer over 10.000 kr. til 2. godkendelse, uden bemærkninger. Desuden er nedenstående kontroller gennemgået:

4.1.1. IDoc

IDoc-rettigheden giver muligheden for at fejlrette bilag, der er blevet stoppet i IDoc. Det er muligt at ændre i alle oplysninger for bilaget, herunder også betalingsoplysninger. Det er påset, at denne kritiske rettighed - i overensstemmelse med de interne processer - alene er tildelt medarbejdere i KS-SKC. Rettighederne tildelt i KS-kreditor er udelukkende "vis"-adgange og giver således ikke mulighed for at rette.

Alle ændringer foretaget til kritiske felter logges og udtages til efterfølgende manuel kontrol. Det er ved vores gennemgang af loggen og den udførte kontrol konstateret, at der i den reviderede periode ikke er foretaget ændringer til kritiske felter via IDoc.

4.1.2. Stamdataspær

Ved ændring til kritiske felter efter indlæsningen i Kvantum påføres leverandøren en spærre, hvilket medfører, at alle betalinger bliver stoppet.

Frigivelse af leverandøren sker ved manuel kontrol af de nye oplysninger.

Vores test af kontrollen med manuel validering af nye oplysninger har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.1.3. Bank

Processen er tilrettelagt, således at alle transaktioner i banken automatisk udkonteres på mellemregningskonti. Dermed sikres det, at der ikke opstår afstemningsdifferencer på bankkonti. De modtagne afstemninger pr. 31. august 2022 viser, at der ikke fremstår afstemningsdifferencer. Det vurderes derfor, at processen med automatisk udkontering til mellemregningskonti er effektiv. Efter oplysninger fra kommunens banker, Danske Bank og Nordea, har kommunen pr. 31. august 1.399 bankkonti i alt, der udviser en nettosum på kredit 30 mio.kr.

4.1.4. Bankmellemlægning

Vi har gennemgået forretningsgangene vedrørende håndtering af bankmellemlægning og testet, at afstemning af bankmellemlægning er foretaget pr. 31. august 2022.

Kommunen har 100 bankmellemlægningkonti med saldi i statusbalancen pr. 31. august 2022 med en nettosum på 21 mio.kr. i alt.

Vi har modtaget en bankafstemning samt bankmellemlægning. Dokumentation for de enkelte afstemninger er hentet i Kvantum.

Der er udvalgt 7 konti til gennemgang. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.1.5. Kortluk

Vi har i forbindelse med revisionen set på kontrollen af fratrådte medarbejdere. Opfølgning på fratrådte medarbejdere, udføres løbende i KS.

Det er efterfølgende besluttet, at der skal udarbejdes nye processer for kontrollen af fratrådte medarbejdere med dankort. Den eksisterende kontrol forventes at fortsætte året ud, hvorefter den bliver afløst af den nye.

Vi har ved revisionen konstateret, at kontrol af betalingskort for fratrådte medarbejdere er blevet udført og har ikke givet anledning til yderligere.

4.1.6. Fejlkonti

I henhold til de autoriserede konteringsregler skal saldoen senest ved regnskabsaflæggelsen gå i nul. Der skal dog dagligt foretages en overvågning og løbende berigtigelse af kommunens fejlkonti for at sikre, at mængden af posteringer ikke bliver uoverskuelig. Derudover skal der løbende foretages sagsbehandling af de enkelte forhold, således at der sker berigtigelse af årsagerne, og fejlene ikke opstår fremadrettet.

Vi har modtaget og gennemgået afstemninger af de seks fejlkonti, herunder fejlkonto for Opus Debitor, for juni, juli samt august. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.1.7. NemKonto

Vi har testet den udarbejdede kontrol med, at alle ændringer til NemKonto-registeret (indberetning af alternativ modtager) sker på et validt grundlag. Ved at rekvirere loggen fra NemKonto-systemet over ændringer har vi påset, at der er udført kontrol med alle ændringer til betalingsmodtager.

4.1.8 Kreditor

Forvaltningerne skal løbende sikre sig, at fakturaer og indkøbsordrer håndteres i henhold til kommunens regler.

For at forvaltningerne kan efterleve sit ansvar i processen, er det afgørende, at KS følger op på og sikrer, at der ikke hænger fakturaer og ordrer i systemmodulerne til håndteringen af disse.

Workflow

Håndteringen af modtagne leverandørfakturaer sker i kommunens workflow og kreditormodul i Kvantum.

I forbindelse med revisionen har vi testet, hvor mange fakturaer, der ligger til behandling i workflow.

Indkøbsmodul

Vi har testet, at "indkøbsvogne mgl. godkendelse"-rapporten er gennemgået, og ordrer mere end 3 mdr. gamle er slettet, samt at "indkøb mgl. varemottagelse"-rapporten er gennemgået, og leveringsdatoer mere end 5 dage er behandlet.

4.2. Hierarki og prokuragrænser ved godkendelse af bilag

Ved 2.-godkendelse af bilag over 10.000 kr. sker godkendelse i overensstemmelse med de i Kvantum indarbejdede prokuragrænser. En væsentlig risiko ved tildelingen af prokuragrænser er, at medarbejderens mulighed for at disponere på vegne af kommunen ikke harmonerer med den organisatorisk understøttede delegation af ansvar.

Beløbsmæssige begrænsninger skal bidrage til en lavere risiko for fejl disponeringer – manglende regler for tildeling af prokuragrænser medfører en risiko for, at medarbejdere uden de nødvendige ledelsesmæssige beføjelser kan godkende og forpligte kommunen for betydelige beløb.

Prokuraudtræk for oktober 2022 viser, at alle forvaltninger fortsat er i tråd med den hierarkiske organisering, og prokuragrænserne følger det ledelsesmæssige ansvar.

4.3. Oprettelse af manuelle fakturaer/udbetalinger direkte i Kvantum

Ved manuel oprettelse af fakturaer/udbetalinger er der en øget risiko for, at tilsigtede og utilsigtede fejl, mangler, uregelmæssigheder eller besvigelser kan opstå og forblive uopdagede.

Vi har ved vores revision gennemgået processerne for oprettelse af manuelle fakturaer/udbetalinger direkte i økonomisystemet med henblik på at opnå en rimelig grad af overbevisning for, at disse risici er adresseret.

Det er i den forbindelse påset, at der er etableret en elektronisk forebyggende kontrol, som sikrer, at manuelt oprettede bilag går i almindeligt godkendelsesflow med 2.-godkender. Såfremt der påføres betalingsoplysninger, eller der ændres i betalingsmetode, sker det i det samme kontrolspor, som vi har testet i afsnit 4.1.

De udførte handlinger har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.4. Administration af autorisationer til Kvantum

Det er ledelsens ansvar at tilrettelægge niveauet for hensigtsmæssige og betryggende interne kontroller, og i overensstemmelse med kommunens kasse- og regnskabsregulativ mv. er de interne kontroller omkring bogføringen og betalingsformidling i al væsentlighed baseret på, at:

- kritiske roller i økonomisystemet begrænses mest muligt, og at det så vidt muligt undgås, at der ved tildeling af jobfunktions- og funktionsroller fremkommer konflikter med hensyn til funktionsadskillelse,
- kommunen har implementeret supplerende kontroller rettet mod medarbejdere med udvidede rettigheder, kritiske roller, funktionsroller, der konflikter med hensyn til funktionsadskillelse, ændringer af betalingsoplysninger i stamdata mv.

På baggrund af resultatet for 2021 har KS foretaget en større gennemgang af rettigheder, herunder en kritisk tilgang til, hvilke roller der kan tildeles enkeltvis eller i kombination. Det hele er implementeret via NAK-projektet og har reduceret antallet af rettigheder i alle forvaltninger, derudover har det ændret måden hvorpå rettigheder bliver tildelt. Det er vores overbevisning, at denne identifikation og vurdering af, hvilke roller der enkeltvis og i kombination er kritiske roller, er grundlæggende for sikker administration af autorisationer og således skal være gennemgående i hele processen.

I forbindelse med den løbende revision af regnskab og interne kontroller har vi foretaget en gennemgang af kritiske rettigheder i Københavns Kommunes SAP Kvantum-system med henblik på at identificere de steder (roller og adgange), hvor der i den nuværende tildeling er risici knyttet til manglende funktionsadskillelse.

Scope for gennemgangen er områderne SAP Basis og Purchase to Payment (Ordre-til-Indkøb). Gennemgangen er foretaget med udgangspunkt i "Best Practice", hvad angår funktionsadskillelse mellemforretningsbrugere, SAP Basis/Drift og forretningskonsulenter/udviklere.

Det blev besluttet, at vi i 2022 foretog to kørsler med Deloitte værktøj – DARI. Den første kørsel for at se, hvordan rettighedslandskabet så ud umiddelbart efter del-implementering af NAK-projektet. Den efterfølgende en hvor de sidste ændringer af NAK-projektet var implementeret, samtidigt med at vi

har ændret kriterierne for, hvilke roller/rettigheder der udløser en konflikt.

Resultatet af analyserne i Deloitte værktøj DARI, herunder mere detaljerede tekniske oplysninger, er fremsendt særskilt til KS til videre bearbejdning.

For så vidt angår SAP Basisrettigheder, er der identificeret 4 rettigheder med kritikalitet "Very High". Hvilket er en reducere fra 2021, hvor der var 6 rettigheder, med væsentlig flere brugere. Derudover indeholder de enkelte rettigheder udelukkende brugere, som skal have adgang til rettighederne.

Ved revisionen har det været muligt at identificere kontroller i de eksisterende processer, der adresserer de iboende risici ved alle væsentlige SOD-konflikter inden for Ordre-til-Indkøb. Vi har gennemgået de af KS identificerede kontroller, der reducerer risikoen ved de opståede SOD-konflikter.

Vores gennemgang har vist, at den væsentligste kontrol kan henføres til ophævelse af leverandørspærring i den nye stamdatakontrol ved ændring af kritiske oplysninger/felter.

Analysen viser, at der er tildelt roller til brugere, der inden for området "Financial Closing and Reporting" giver 2 funktionsadskillelseskonflikter med kritikalitet "High", for hvilke der ikke er identificeret risikoreducerende kontroller. Forholdet er i et vist omfang afdækket gennem andre kontroller, budgetkontrollen samt afstemning af balancekonti, der er kompenserende for risikoen. Området har også været omfattet af implementeringen af NAK-projektet, hvilket har betydet, at det ene område er reduceret i antallet af konflikter fra 607 til 25.

Begge konflikter er tilknyttet rettigheden til bogføring i kombination med andre roller. KS har igangsat en udbedring af området for at reducere det samlede antal af konflikter. Men KS oplyser, at på tidspunktet for revisionen var arbejdet endnu ikke afsluttet.

4.4.1. Betalingsfiler

Vi har ved revisionen fået oplyst, at der bliver genereret en betalingsfil i Kvantum til udbetaling i banken, og vi har påset, at filen ikke mellemlander som tidligere i en ubeskyttet folder i stifinder, med adgang af brugere

4.4.2. KMD-Udbetaling

Vi har ved revisionsudførelsen påset, at der er udarbejdet forretningsgang og risikoidentificering, samt at kontrolafdækning er nedskrevet.

Koncernservice har desuden designet og oprettet nye roller samt påbegyndt tilretning og tildeling af rolleprofilerne. Implementeringen forventes afsluttet inden udgangen af 2023.

4.5. Kontrol af medarbejdere med særlige rettigheder i Kvantum

Vi har i lighed med sidste år konstateret, at der fortsat er mulighed for at foretage enegodkendelser. Dette skyldes, at visse kombinationer af enkeltroller i praksis giver samme rettigheder som den tidligere særlige rettighed (Kreditor kritisk).

Kombinationen af nedenstående roller giver samme mulighed som den tidligere Kreditor kritisk:

- F_FICB_FKR – aktivitet 10 (bogføre i Finans)
- M_RECH_WRK – aktivitet 77 (forudregistrere i MIR4)
- M_RECH_WRK – aktivitet 01 (bogføre i MIR4)

Der er etableret arbejdsgange, som foreskriver, at der ikke må foretages bogføringer med enegodkendelse, med undtagelse af ved den overvågede proces omkring lukning af fakturapuljen.

Hvis der fejlagtigt bliver bogført med enegodkendelse, er der designet og implementeret en kontrol af alle bilag.

Revisionen har vist, at kontrollen er implementeret og har været effektiv for året.

Ledelsen er opmærksom på, at enegodkendelse er en afvigelse til hovedreglen med funktionsadskillelse (2 godkendere), som således ikke er implementeret fuldt ud i forbindelse med tildeling af rettigheder.

Det er ledelsens vurdering, at de etablerede kontroller er tilstrækkelige, og at en ændring af Kvantum ikke vil stå mål med den økonomiske udgift forbundet med ændringen.

4.6. Bilag 1 Ledelsestilsyn

I overensstemmelse med Forretningscirkulære Ledelsestilsyn har KS udarbejdet et bilag 1, der beskriver de nøglekontroller, som foretages af KS, og hvilke krav der stilles til forvaltningerne på finansområdet.

Bilaget er tiltænkt de ledere og medarbejdere i forvaltningernes administrative funktioner, som har til opgave at udforme forvaltningens egne forretningsgange, kontroller og ledelsestilsyn, således at der er en betryggende proces end-to-end.

Vores gennemgang har ikke omfattet forvaltningernes udførelse af kontroller rettet mod de områder, der er anført i bilag 1.

Vedrørende regnskab 2022 foretages en særskilt revision af væsentlige kontroller på debitorområdet. Den væsentlige observation udtages af denne rapport og videreføres i den rapportering, der foretages i forbindelse med revisionen af Debitorområdet, som forventes afsluttet i marts 2023.

4.7. Den af KS udførte stikprøvekontrol

Det betragtes som god governance, at ledelsen løbende sikrer sig, at der er et effektivt internt kontrolmiljø, som sikrer overholdelse af gældende regler og forskrifter, og som adresserer væsentlige risici.

I Københavns Kommune er der etableret en intern kontrol (bilagskontrol), som udføres af KS. Formålet med kontrollen er at påse, hvorvidt kommunens regnskabsføring er i overensstemmelse med formkravene i gældende regler fra ministeriet og at opnå overbevisning for registreringernes rigtighed

som grundlag for regnskabet.

Det er konstateret, at KS har udført og udsendt ledelsesinformation for hele 2022. På tidspunktet for rapporteringen har vi modtaget til og med oktober måned.

Vi har foretaget en reperformance af KS' udførte kontrol med Udlæg og Dankort. KS' kontrol viste fejl i 67%. Vores gennemgang viste fejl i 47%, og vi har på baggrund af vores gennemgang været i dialog med KS og aftalt enkelte præciseringer og tilretninger i udførelsen af kontrollen.

4.8. Bilagskontrol

Vi har foretaget en gennemgang af 749 antal posteringer for at vurdere, hvorvidt der har været vedhæftet tilstrækkelig dokumentation til bilagene ved indkøb i kommunen, hvor der foretages en manuel godkendelse inden betaling.

Vi har udvalgt et antal bilag for hver forvaltning i kommunen vedrørende følgende typer af betalinger:

- Udlæg
- Dankort/kundekort
- E-faktura
- Eksterne udbetalinger (manuelle udbetalinger)
- Finansposter

Dokumentationen kontrolleres ved opslag af bilagene i Kvantum vedrørende indkøb på de forskellige forvaltninger i perioden 1. januar – 31. maj 2022.

Vi har 36 dankorthævninger, som ikke er medtaget i gennemgangen af bilag for Dankort/kundekort, da posteringerne endnu ikke er omkonteret. Det er derfor ikke muligt at vurdere, hvorvidt dokumentation, formål og deltagere, samt hvorvidt momsmæssig håndtering er korrekt.

I henhold til reglerne på området skal der senest ved årsluk være foretaget omkontering og vedlagt dokumentation.

Vores observationer ved gennemgangen er drøftet med forvaltningerne, der kan henføres til:

4.8.1. Generel observation

Vores gennemgang af 749 antal posteringer i Kvantum har vist, at der i nogle forvaltninger afholdes udgifter til parkeringsbøder, bøder for manglende syn af kommunens biler samt udgifter, hvor der umiddelbart ikke er et kommunalt formål.

Manglende syn

Bilagsgennemgangen viste betalinger af bøder fra Rigspolitiet og Færdselsstyrelsen som følge af manglende godkendelse og syn af køretøjer indenfor synsfristen, der kan henføres til SOF, TMF og ØKF.

Kommunens køretøjer, som stilles til rådighed for medarbejdere til udførelse af opgaver i kommunen, skal have udført periodisk syn for at sikre to overordnede formål – at køretøjet opfylder gældende

regler for færdselssikkerhed, samt at kravene til de miljømæssige forhold såsom røg, kulilte og støj efterleves.

Bøder

Parkeringsbøder er fejlagtigt betalt i forvaltningerne, uden at medarbejderne efterfølgende er blevet opkrævet. De kan henføres til følgende forvaltninger: SOF, SUF og ØKF.

Parkeringsbøder er grundlæggende en færdselsforseelse og overtrædelse af færdselsloven, som pålægges føreren af køretøjet. Såfremt der er udstedt bøder omfattet af undtagelsesbestemmelsen i færdselsloven § 30, kan de relevante myndigheder kontaktes for annullering af bøden.

Betaler forvaltningerne for medarbejdernes parkerings- og færdselsbøder, uanset om bøden er givet i forbindelse med udførelsen af arbejdsrelateret kørsel i kommunens biler, anser SKAT det for betaling af en privat udgift, og medarbejderen er skattepligtig af beløbet som lønindkomst. Vores stikprøvegennemgang viser, at kommunen ikke i alle tilfælde har indberettet værdien af den betalte bøde som lønindkomst.

Forvaltningerne har som udgangspunkt ikke lovhjemmel til at afholde eller lave udlæg for private udgifter.

Kommunalt formål

Vi har ved bilagsgennemgangen stødt på udgifter, som vurderes atypiske i forhold til at have et kommunalt formål – der kan henføres til kommunens ”Cirkulære om gaver, ekstern repræsentation og interne arrangementer”, ”Alkohol og rusmiddelpolitik” samt ”God adfærd i det offentlige”.

4.8.2. Udlæg

Vores gennemgang af 173 antal posteringer i Kvantum i forhold til udlæg har vist, at i 160 ud af 173 posteringer er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende, og i 107 ud af 142 tilfælde, hvor det er påkrævet, er der påført formål og deltagere.

Der er 13 tilfælde, hvor dokumentationen ikke er tilstrækkelig, og 35 tilfælde, hvor der ikke er påført formål og deltagere, hvor det er påkrævet.

4.8.3. Dankort/kundekort

Vores gennemgang af 114 antal posteringer i Kvantum i forhold til Dankort/kundekort har vist, at i 104 ud af 114 posteringer er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvitteringer eller lignende, og i 51 ud af 64 tilfælde, hvor det er påkrævet, er der påført formål og deltagere.

Der er 10 tilfælde, hvor dokumentationen ikke er tilstrækkelig, og 13 tilfælde, hvor der ikke er påført formål og deltagere, hvor det er påkrævet.

Vi har konstateret, at alle indkøb via Dankort/kundekort automatisk udkonteres i driften på art 2.9 med modpost på bankmellemlægning, mens den efterfølgende håndtering sker på forskellige måder enten decentralt, ved administrative fællesskaber og ved centralforvaltninger, der kan henføres til:

- Kvittering vedhæftet bogføringsbilaget

- Kvittring fysisk ved den bogførende enhed
- Kvittring erstattet af en erstatningskvittring (blåt udgiftsbilag/tro- og loveerklæring)
- Kvittring bortkommet

4.8.4. E-faktura

Vores gennemgang af 147 antal posterings i Kvantum i forhold til e-faktura har vist, at i 140 ud af 147 posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvittringer eller lignende.

Der er 7 tilfælde, hvor dokumentationen ikke er tilstrækkelig.

4.8.5. Manuelle udbetalinger

Vores gennemgang af 156 antal posterings i Kvantum i forhold til eksterne udbetalinger har vist, at i 154 ud af 156 posterings er der vedhæftet den fornødne dokumentation i form af kvittringer eller lignende, og i 14 ud af 21 tilfælde, hvor det er påkrævet, er der påført formål og deltagere.

Der er 2 tilfælde, hvor dokumentationen ikke er tilstrækkelig, og 7 tilfælde, hvor der ikke er påført formål og deltagere, hvor det er påkrævet.

4.8.6. Finansposter

Vores gennemgang af 159 antal posterings i Kvantum i forhold til finansposter har vist, at i 152 ud af 159 posterings er kravet om kontrolspor efterlevet.

Der er 7 tilfælde, hvor kontrolsporet ikke er tilstrækkelig.

5. Formidling af risiko og væsentlighed mv.

Vi har i nærværende revision vurderet graden af risiko og væsentlighed for de enkelte observationer, og i tilknytning til den givne observation er påført en prioritet ud fra følgende vurderingsgrundlag:

Prioritet 1 – markeres med

- Prioritet 1-markeringer anvendes for risici, der anses for kritiske. I forbindelse med beretninger kan det observerede forhold efter nærmere vurdering eventuelt give anledning til en revisionsbemærkning.
- En risiko anses for kritisk, såfremt der er en høj grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en betydelig effekt og/eller har en betydelig udbredelse.
- Prioritet 1-markeringer rapporteres til ledelsen med krav om, at disse forelægges for det stående udvalg. Observationen medtages i delberetninger og beretninger til Økonomiudvalget og Borgerrepræsentationen.

Prioritet 2 – markeres med

- Prioritet 2-markeringer anvendes for risici, der anses for væsentlige. Observationerne må ikke have en karakter, der kan medføre revisionsbemærkninger i årsberetningen.
- En risiko anses for væsentlig, såfremt der er en middel grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en vis effekt og/eller har en vis udbredelse.
- Prioritet 2-markeringer rapporteres til ledelsen med anbefaling om, at disse forelægges for det stående udvalg. Observationen medtages ikke i delberetninger og beretninger.

Prioritet 3 – markeres med

- Anvendes for risici, der anses for mindre væsentlige, og som derfor kun rapporteres til ledelsen som opmærksomhedspunkter.
- En risiko anses for mindre væsentlig, såfremt der er en lille grad af sandsynlighed for, at forholdet indtræffer og/eller har en lille effekt og/eller har en lille udbredelse.

Afslutning

De konstaterede forhold har været drøftet med relevante personer for afklaring af eventuelle faktuelle fejl.

Yderligere spørgsmål eller kommentarer til rapporten kan rettes til Deloitte, Jakob B. Ditlevsen på telefon 2216 7711 eller Intern Revision, Jesper Andersen på telefon 2042 9088.

København, den 5. december 2022

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Jakob B. Ditlevsen
statsautoriseret revisor

Københavns Kommune

Intern Revision

Jesper Andersen
revisionschef

c.c. Københavns Kommunes forvaltninger og Intern Revision